

Bernat Gual, mestre de cases de la ciutat de Tortosa. Seguiment documental.

JACOBO VIDAL FRANQUET

Universitat de Barcelona

RESUM

Edició de documents medievals relatius a l'activitat del mestre de cases Bernat Gual (1405-1453).

Paraules clau: Tortosa, Bernat Gual, construcció medieval, arquitectura medieval.

RESUMEN

Edición de documentos medievales relativos a la actividad del maestro de casas Bernat Gual (1405-1453).

Paraules clave : Tortosa, Bernat Gual, construcció medieval, arquitectura medieval.

ABSTRACT

Medieval documents edition relating to the activity of Bernat Gual, master builder (1405-1453).

Keywords: Tortosa, Bernat Gual, medieval construction, medieval architecture.

En el número 42 de l'*Anuario de Estudios Medievales* va aparèixer un estudi dedicat a la trajectòria professional de Bernat Gual, un mestre de cases actiu a Tortosa entre el 1405 i el 1453. Les dimensions exigides en aquella publicació no van permetre que l'article es clogués amb la transcripció de les notes documentals que van servir per redactar-lo. L'objectiu d'aquest treball és editar 15 d'aquelles notícies.¹

Totes són significatives i ens parlen d'algun aspecte interessant del seu treball. Però, sens dubte, entre tots els documents triats el més important és el primer, el contracte d'aprenentatge d'en Bernat. Per això mateix paga la pena fer-ne un petit comentari. El 6 de febrer de 1405, en companyia de la seva mare, Mateua, "et aliorum amicorum meorum", el futur obrer de vila s'afermava amb Domingo Ferrer: durant sis anys aprendria l'ofici i estaria a les ordres del mestre.² El jove aprenent tenia entre 15 i 25 anys, segons expressa la fórmula habitual en aquests documents, i era fill del difunt Nadal Gual, bracer —és a dir: camàlic, peó—, potser un dels molts homes del mateix ofici que es llogaven diàriament en les obres que hi havia en marxa a la ciutat. Per la seva banda, Ferrer era un dels mestres d'aixa —és a dir, fuster d'embarcacions— més importants de la ciutat de l'Ebre a l'inici del quatre-cents, i ostentava el càrrec de ponter o mestre major del Pont de Barques, alhora que participava en la construcció d'edificis, sempre en relació a treballs de fusteria.³

Que Bernat Gual, citat als documents com a "mestre de cases" o, fins i tot, "mestre de paredar de pedra", aprengué els rudiments de la construcció amb un fuster especialitzat en vaixells ens ha de cridar l'atenció. De seguida que es va conèixer la presència d'aquests professionals —els mestres d'aixa— a les obres de la catedral tortosena, una magnífica església de pedra obrada des de la dècada de 1340, es va començar a destacar la participació d'alguns d'ells en l'arquitectura medieval tortosina, encara que sempre s'havia vinculat la seva activitat a les labors amb el llenyam.⁴ Però una anàlisi més aprofundida de la documentació revela que molts mestres d'aixa de la ciutat es van ocupar en general d'obres d'arquitectura, i no únicament de la part de la fusta. Ens trobem davant d'un fet ben poc habitual. Els mestres d'aixa del curs baix de l'Ebre, a l'edat mitjana, van adquirir unes destreses particulars.

1 * Projecte de recerca HAR2013-46400-P.

J. Vidal, "L'activitat quotidiana d'un mestre de cases medieval".

2 Arxiu Comarcal del Baix Ebre (ACBEB), Fons Notarial de Tortosa (FNT), Sig. 1164, f. 35r-v.

3 J. Vidal, *Les obres de la ciutat*, p. 504.

4 V. Almuni, "La catedral de Tortosa", p. 335; V. Almuni, *La catedral de Tortosa*, p. 559-560.

A les poblacions de la Corona d'Aragó en què la construcció naval va tenir un desenvolupament més gran, i en què el context laboral ho va permetre,⁵ els especialistes en la factura d'embarcacions es van relacionar amb el treball arquitectònic, però bàsicament pel que fa a la confecció de cintres, bastides i altres enginys de fusta necessaris en les grans fàbriques que llavors s'aixecaven. En alguns casos fins i tot és possible que s'encarreguessin directament dels elements lignis dels edificis –teulades, forjats, escales, portes i finestres–, malgrat que de vegades s'ha posat en dubte la seva capacitat per tirar endavant aquesta mena de tasques, més pròpies de fusters experts en habitatges.⁶

En canvi, a Tortosa la seva vinculació a l'arquitectura va tendir a ser superior. Més que no pas les feines relatives a la construcció de barques i vaixells, o la gran importància que Tortosa va tenir en l'extracció de fusta per a l'edificació,⁷ el que pot explicar aquest fet diferencial ha de ser l'enorme esforç que es va fer durant segles en la construcció i el manteniment del Pont de Barques.⁸ Aquesta estructura, formada per una passarel·la muntada sobre barques, era l'únic pas fix que hi havia sobre l'Ebre entre Saragossa i la desembocadura, i podem dir que era una de les claus de volta de la ciutat. Ho expressa de forma molt clara un document del 1489 que parla de la necessitat de fer obres als seus accessos. Segons el text, si no hi havia pont que travessés el riu, “la ciutat restaria en grandíssima congoixa, com dit pont sia la conservació de la present ciutat, sens lo passatge del qual en manera alguna aquesta ciutat no-s puixa conservar”. Lògicament, aquesta rellevància va comportar la creació d'uns mecanismes tècnics i administratius que n'havien de garantir el bon funcionament. I dintre d'aquests mecanismes la peça més destacada va ser el ponter –un dels oficials més ben pagats del municipi–, que sempre era un mestre d'aixa. Aquest col·lectiu, doncs, va gaudir d'una posició preeminent a la ciutat durant els segles XIV i XV.⁹

5 Vegeu els estudis aplegats a E. Garofalo (ed.), *Le arti del costruire*.

6 Al País Basc s'ha proposat sovint que les cobertes lígnies d'una sèrie d'esglésies allunyades de les solucions clàssiques puguin estar vinculades a l'activitat de mestres d'aixa. Malgrat això, E. Nuere, *Carpintería de armar*, p. 42-43, ha negat aquesta hipòtesi, en considerar que era necessària la participació de “carpinteros de armar, de los que en la región habría muchos más que carpinteros de ribera”, ja que els seus coneixements tècnics “eran imprescindibles para concebir las comprometidas obras de coronación de un edificio, con grandes luces diáfanos bajo las mismas y con la responsabilidad de soportar el importante peso de las techumbres que los remataban. Problemas que eran tan ajenos al carpintero de ribera como podía serlo a un carpintero de lo blanco la construcción de un barco, con independencia que su conocimiento de la madera y las herramientas para su trabajo fueran similares en ambos oficios”.

7 Sobre aquesta qüestió vegeu J. Vidal, “Con su madera de hacen alfarjes para edificios regios”.

8 Sobre el Pont de Barques i els mestres de la construcció que hi van estar vinculats, vegeu M. Utgés, “La construcció i manteniment del pont de barques”; J. Vidal, *Les obres de la ciutat*, p. 491-504.

9 J. Vidal, *Les obres de la ciutat*, p. 491-504.

Cal recordar una altra cosa: que el Pont de Barques de Tortosa va ser l'estructura d'aquestes característiques més important de la Corona en època medieval i moderna. Ho pot demostrar el fet que l'any 1601, quan la vila de Cullera en va fer un sobre el riu Xúquer, el va voler construir "de la traça y exemplar que està lo pont del riu de la ciutat de Tortosa", segons demostra una capitulació establerta entre el representant de la vila valenciana i un grup de mestres d'aixa tortosins. Precisament, van ser aquests fusters –Bartomeu i Jaume Novell, Gabriel Roncesvalles, Jeroni Pinyana i Jaume Martí– els encarregats de viatjar fins a la Ribera Baixa per construir-lo. Ara bé, el document notarial també indica que la part arquitectònica d'un pont de barques era ben senzilla i, de fet, els de Cullera van encomanar als especialistes tortosins que construïssin les barques, no pas la passarel·la.¹⁰

D'aquesta manera, cal afirmar que la familiaritat dels mestres d'aixa tortosins amb les estructures arquitectòniques probablement està relacionada amb el Pont de Barques, però no tant amb la profusa tasca de construcció i manteniment que exigia el pont major en ell mateix, sinó amb el fet que aquests professionals estaven obligats a conservar en bones condicions i a reconstruir, si calia, tots els ponts de fusta del terme municipal,¹¹ i tots els elements que hi estaven relacionats. És a dir: aquestes feines de manteniment incloïen els accessos, els caps de pont, en algunes ocasions els ponts de pedra dels camins del terme general i fins i tot els portals de les muralles, "perquè lo passatge públich per aquells puxa ésser fet, axí a peu com a cavall", com expliquen els documents antics.¹²

¿Fins quan els mestres d'aixa tortosins van estar vinculats als treballs arquitectònics del terme general? Per ara resulta complicat establir cronologies precises, però la relació potser no va anar gaire més enllà del final del quatre-cents o l'inici del cinc-cents, si ens fixem en l'organització dels oficis de la construcció a la Tortosa medieval i moderna –amb les escasses excepcions que hi pugui haver, és clar. L'almoïna de Santa Maria dels fusters no ha estat encara estudiada, però sabem que comprenia mestres de cases, guixers, pedrapiquers, fusters, boters, bosquerols i mestres d'aixa. Les primeres ordinacions conegudes daten del 1438, i les del 1470 parlen de l'existència de "molts noms de officis" dintre de la confraria, "e quiscun vulla lo nom de son offici ésser nomenat primer". El 1474 els mestres d'aixa es van establir per separat, i durant el cinc-cents van restar units als soguers i els calafats, mentre que tots

10 ACBEB, FNT, Sig. 1777 (Onofre Dalmau). Sobre les característiques tècniques de la construcció, vegeu M. Raventós, "Els ponts flotants o de barques". Trobareu una descripció cinc-centista d'estructures d'aquesta mena a *Los Veintiún libros de los Ingenios y Máquinas de Juanelo Turriano*, p. 434-444.

11 El 1406, per exemple, Domingo Ferrer va fer de nou el pont de Palomera: ACBEB, Fons Municipal de Tortosa (FMT), Llibre de Clavaria, 43, p. 147.

12 J. Vidal, *Les obres de la ciutat*, p. 499-500.

els mestres “que de fusta o guix e pedra obraran” continuaven aplegats a la confraria dels fusters.¹³ La tendència a una major especialització laboral, observada en diversos indrets d’Europa,¹⁴ i –un altre cop– el Pont de Barques podrien explicar aquesta situació: a partir del 1477 va canviar la manera de gestionar aquesta estructura, que es va arrendar i, per tant, va passar a mans privades. Malgrat que al començament el col·lectiu de fusters d’embarcacions s’hi va continuar responsabilitzant, a la llarga la privatització del pont i la consegüent desaparició de la figura del ponter va acabar allunyant aquests professionals de les tasques arquitectòniques de la ciutat.¹⁵

I era aquí on volíem arribar: com demostra clarament el seu contracte d’aprenentatge, la formació de Bernat Gual, que –com hem dit– és citat a la documentació com a “mestre de paredar de pedra”, es desenvolupa en aquest context específic, el dels constructors d’embarcacions que primer aprenen a fabricar i conservar estructures arquitectòniques de fusta i que, tot seguit, es familiaritzen amb el treball amb l’argamassa, el maó i fins i tot amb la pedra. És amb aquests materials que en Gual va desenvolupar la seva carrera de constructor durant més de quaranta anys, en bona mesura al servei del Consell tortosí.

En aquesta trajectòria hi ha una obra que destaca per sobre de la resta: l’assut de l’Ebre, avui anomenat de Xerta-Tivenys. Es tracta d’una gran presa construïda amb la tècnica de la pedra perduda –és a dir, llançant pedra enmig del riu des d’una pontona. Les prospeccions per tirar endavant el regadiu al sud de Catalunya es van iniciar el 1347 i, després de molts anys de dubtes, projectes i estudis l’obra es va emprendre el 1441. Poc abans Antoni Alcanyis, Domingo Xies –dos mestres d’aixa– i Bernat Gual –mestre de “paredar de pedra”–, que es consideraven a ells mateixos “sofficients e bastants a fer les dites sèquies, çut e pesqueres, axí bones e millors que no les dites quatre que ells havien vistes”, van anar a visitar les que hi havia fetes a Escatró, “quant havien de largària, de amplària e de alt”, i quin ample era necessari perquè hi naveguessin les embarcacions. A més, també havien vist la sèquia que es feia a la vila de Casp i com es podia resoldre l’empedrat del canal quan no anava encastrat a la roca. És a dir, els mestres tortosins havien analitzat una obra construïda i n’havien pres nota: “totes les dites coses se n’havien portades per scrit”, diu el document. Amb la col·laboració de bona part dels habitants de la ciutat, i la participació de molts fusters,

13 ACBEB, FMT, Llibre d’establiments, 8, f. 1r; Llibre d’establiments, 9, f. 68r-72v i 195r-196r; Llibre d’establiments, 14, f. 61r-69r; Llibre d’establiments, 18, f. 54r-79r.

14 A la Gènova de la baixa edat mitjana apareixen mestres esmentats com a “magister antelami sive ascie”, en una fórmula que es pot equiparar directament l’expressió que apareix en un document tortosí del 1465, referit a Bartomeu Martí: “maestre d’axa e obrer de vila”. A partir del segle XVI, però, es detecta una clara especialització en les tasques dels mestres de la construcció. Vegeu A. Boato, *Costruire “alla moderna”*, p. 21-23.

15 J. Vidal, *Les obres de la ciutat*, p. 497-501.

pedrapiquers i mestres de cases, l'espectacular estructura principal del complex hidràulic va estar construïda en molt poc temps.¹⁶

La resta de documents transcrits es refereixen a obres de poca envergadura. Però no són notícies banals. En conjunt demostren –i és important subratllar-ho– que la carrera d'en Gual es va caracteritzar sobretot per l'execució sistemàtica de petits treballs a les ordes del Consell, unes feines que eren absolutament necessàries per al bon funcionament i el decòrum de la ciutat, malgrat les seves escasses dimensions. Podríem dir que, sense reconeixement oficial –ja que a Tortosa mai va existir el càrrec de mestre d'obres municipal–, Bernat Gual va exercir de “mestre de les obres menudes”, una figura que sí que existeix en altres poblacions de la Corona.¹⁷ Aquesta és la història que –també per menut–, s'explicava en l'esmentat treball de l'*AEM*. Les notícies que ens la revelen vénen després del punt i a part.

16 J. Vidal, *La construcció de l'assut*, doc. 44.

17 A. Serra Desfilis, “El mestre de les obres de la ciutat de València”); A. Juan, “La figura del Maestro de obras de la ciudad”.

Bibliografia citada

Almuni, V., "La catedral de Tortosa", *L'art gòtic a Catalunya. Arquitectura*, 1, Enciclopèdia catalana, 2002, p. 325-345.

La catedral de Tortosa als segles del gòtic, Benicarló, Onada Edicions, 2007.

Boato, A., *Costruire "alla moderna". Materiali e tecniche a Genova tra XV e XVI secolo*, All'insegna del Giglio, Florència, 2005.

Garofalo, E. (ed.), *Le arti del costruire. Corporazioni edili, mestieri e regole nel Mediterraneo aragonese (XV-XVI secolo)*, Caracol, Palerm, 2010.

Juan, A. "La figura del Maestro de obras de la ciudad de una urbs medieval: el caso de Mallorca", *Construir la ciudad en la Edad Media*, Instituto de Estudios Riojanos, Logroño, 2010, p. 357-371.

Los Veintiún libros de los Ingenios y Máquinas de Juanelo Turriano, Fundación Juanelo Turriano, Madrid.

Nuere, E., *Carpintería de armar española*, Ministerio de Cultura, Madrid, 2003.

Raventós, M., "Els ponts flotants o de barques", *Lo pont de barques. L'antic pas de l'Ebre a Tortosa*, Llibres de l'Índex, Barcelona, 1993, p. 11-16.

Serra Desfilis, A., "El mestre de les obres de la ciutat de València (1370-1480)", *L'Artista-Artesa medieval a la Corona d'Aragó*, Universitat de Lleida, Lleida, 1999, p. 399-417.

Utgés, M., "La construcció i manteniment del pont de barques a l'època baixmedieval", *Lo pont de barques. L'antic pas de l'Ebre a Tortosa*, Llibres de l'Índex, Barcelona, 1993, p. 45-74.

Vidal, J., *La construcció de l'assut de Xerta-Tivenys (Tortosa) a la baixa edat mitjana. De la promoció municipal a l'episcopal*, Onada edicions, Benicarló, 2006.

Les obres de la ciutat. L'activitat constructiva i urbanística de la Universitat de Tortosa a la baixa edat mitjana, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 2008.

"L'activitat quotidiana d'un mestre de cases medieval. Bernat Gual, 1405-1453", *Anuario de Estudios Medievales*, 43/2, 2013, p. 915-940.

"Con su madera de hacen alfarjes para edificios regios. Tortosa como centro de producción y distribución de madera para la producción", *Svmma*, 6, 2015, p. 25-47.

Documents

1

1405 febrer 6. Tortosa

Contracte d'aprenentatge establert entre Bernat Gual, fill del bracer Nadal Gual, difunt, i el mestre d'aixa Domingo Ferrer.

Arxiu Comarcal del Baix Ebre, Fons Notarial de Tortosa (secció històrica), Sig. 1164, f. 35r-v.

Sexta die febroarii

Quod ego, Bernardus Gual, filius Natalis Gual, quondam, bracerii civitatis Dertuse, gratis et ex certa sciencia, de consensu et voluntate domine Mateue, matris mee, presentis et consencientis, et aliorum amicorum meorum, mitto et affirmo me vobiscum, Dominico Ferrarii, magistro axie, civi dicte civitatis, a presenti die quo presens conficitur instrumentum ad sex annos proxime venturos et continue complendos, ad standum vobiscum et ad faciendum omnia vestra mandata licita et honesta pro meo posse, vos vero teneamini michi docere officium vestrum magistri axie et providere in comestu, potu, vestitu et calciatu, sano et egro, predictum tempus, bene et sufficienter, prout michi pertinuerit. Et in fine dictorum sex annorum teneamini michi facere et dare unam gramasiam vel tunicam panni llane, precii seu valoris de quindecim in sexdecim solidis la cana, et unam coffam fornitam de ferraments. Promittens vobis et vestris quod infra dictum tempus a vobis nec a servicio vestro non recedam meis propriis pedibus vel alienis sine vestri licenciam et voluntatem, quod si fecero, dono vobis licenciam et plenum posse capiendi me vel capi faciendi ubicumque me invenire poteritis, ^{f. 35v} licencia curie vel alicuius dominacionis minime expectata, et tenere me penes vos tantum et tamdiu captum donech omne dampnum et deffectu temporis per me vobis et rebus vestris datum et illatum fuerit vobis et vestris integriter satisfactum, que promitto vobis et vestris restituere et emendare. Super quibus credatur vobis et vestris solo et simplici verbo, sine testibus et juramento ac probacionibus aliquibus. Renunciando dertusensis consuetudini dicenti "sumptus in principali causa minime debere reffundi". Et pro hiis complendis obligo vobis et vestris me personaliter et omnia bona mea presencia et futura ubique. Et quia sum minor viginti quinque annis, maior vero quindecim, juro sponte corporaliter ad sancta Dei quatuor euvangelia contra predicta non venire pretextu minoris etatis seu in integrum restitutionis aut alia racione, jure seu causa. Et ego, dicta Mateua, in tantum mea interest predictis assencio. Ad hec ego, Dominicus Ferrarii, promitto tibi,

Bernardo Gual, presenti, predicta omnia et singula prout a me tibi et tuis attendere et complere et non in aliquo contravenire aliqua ratione sub refectione dampnorum, expensarum et interesse littis et extra. Renunciando dertusensis consuetudini dicenti "sumptus in principali causa minime debere reffundi". Et pro hiis complendis obligo tibi et tuis omnia bona mea presencia et futura ubique.

Quod est actum in civitate Dertuse, sexta die ffebroarii, anno a nativitate Domini millesimo quadringentesimo quinto.

Sig++na Bernardi Gual et Mateue, eius matris, Sig+num Dominici Fferrarii, predictorum, qui hec laudamus, concedimus et firmamus.

Testes sunt: Petrus Soler et Miquel Çabater, mercatores, cives Dertuse.

2

1421 setembre 10 → desembre 12. Tortosa

Extracte d'un llibre d'obres en què s'anoten despeses de la reparació de la llotja.

ACBEB, Fons Municipal de Tortosa, Llibre d'Obres Públiques, 17 (2n lligall). f. 3r-18v

Primerament, donà a-n Bernat Gual, mestre de la dita obra: ll. III s.

Ítem, donà a-n Domingo Benedito: ll. III s.

Ítem, donà a-n Lorenç Galí: ll. II s. II.

(...)

| |^{f. 4r} Ítem, donà a ll hòmens qui havien adobada la plaça e aplanat lo loch hon havia¹⁸ a ésser posada la manobra: ll. III s. VIII.

Ítem, donà a-n Pasqual Aznar, per CLXX quintars de pedra qui havia portada ab la sua barcha a la dita obra, a raó de ll diners malla per quintar: l ll. XV s. V.

(...)

| |^{f. 9v} Primerament, donà a-n Bernat Gual, mestre: ll. III s.

Ítem, donà a-n Guimó Ferrer, piquer:¹⁹ ll. III s. VI.

Ítem, donà a-n Johan Daniel, piquer: ll. III s. VI.

Ítem, donà a Jacme Pedrar, piquer: ll. III s. VI.

Ítem, donà a Domingo Benedito: ll. III s.

¹⁸ *Segueix a ee, ratllat.*

¹⁹ *piquer, interlineat.*

Ítem, donà a-n Domingo Piquer: II. II s. IIII.

Ítem, donà a-n Domingo Alcoverre: II. II s. II.

(...)

|| f. 15v Ítem, donà a-n Domingo Genís, piquer, per XXVIII pedres de fil qui d'ell comprà per ops²⁰ de fer los dits cantons, a raó de II sous,²¹ VIII diners per peça: III II. XIII s. VIII.

(...)

|| f. 18v Suma major que munten totes les despeses fets en fer les dues juhes qui són stades fets en los cantons de les parets de la²² lotja, vers lo riu, segons damunt appar per minut en lo present cuern, scrit en XXXII pàgines, huytanta-huyt lliures, quatorze sous, deu diners: LXXXVIII II. XIII s. X.

3

1425 juny 27 → 1426 febrer. Tortosa

Extracte d'un llibre d'obres en què hi ha anotades despeses de la construcció de la romana.

ACBEB, FMT, Llibre d'Obres Públiques, 4 (2n lligall). f. 1r-21r

Despeses fetes en fer la romana de la ciutat, la qual fonch començada a fer per l'onorable en Pere Oliver, procurador e clavari de la dita ciutat, a XXVII de juny, any MCCCCXXV,²³ de la²⁴ obra fonch manobrer en Lorenç Colomer,²⁵ obrer²⁶ de les obres de la ciutat

Primerament, donà a-n Fferrug Albaste, moro de Benifallet, per XII caffç de algepz qui d'ell comprà ops de la dita obra, a raó de IIII sous per caffç: II II. XIII s.

Ítem, donà lo dit dia a-n Berthomeu Felip, per II munts de pedra ops de la dita obra: I II. s.

²⁰ *Segueix del, ratllat.*

²¹ *Segueix VII, ratllat.*

²² *Segueix p, ratllat.*

²³ *Segueix II, ratllat.*

²⁴ *Segueix dita, ratllat.*

²⁵ *Segueix obres, ratllat.*

²⁶ *Segueix s, ratllat.*

Ítem, donà a VII hòmens qui havien feta mescla de calx ab arena, ops de la dita obra, a raó de II sous, VI diners per jorns, en tres jorns: II. XVII s. VI.

Ítem, donà a XXVIII del dit mes, a II fadrins ab dues bísties qui havien tirada²⁷ de la pedra damunt dita a la dita obra, a raó de III sous quiscú: II. VI s.

(...)

| |^{f. 1v} Ítem, donà a-n Domingo²⁸ Riba, per II^m rajoles qui d'ell havia comprades ops de la dita obra, a raó de XXXXV sous lo miller: IIII II. X s.

(...)

| |^{f. 2r} Ítem, donà a-n Bernat Gual²⁹ e a un hom qui li aydà, per mudar la pedra gran del cap del pont aval, per rahó del portal, qui s'i havia a mudà: II. VI s.

A XII de juliol

Primerament, donà a-n Bernat³⁰ Gual, mestre, qui començà a obrà en la dita obra: II. IIII s.

Ítem, donà a-n³¹ Domingo Neril, qui aydà al dit mestre: II. II s.

Ítem, donà a dos hòmens ab sengles àssens, qui³² havien sconbrat là hon la dita obra se feya.

Ítem, per³³ lo salari del dit en Colomer: II. II s.

| |^{f. 2v} Ítem, donà per loguer de ferramentes qui havien servit a la dita obra: II. s. XI.

Divendres, a XIII del dit mes de juliol.

Primerament, donà a-n Bernat Gual, mestre: II. IIII s.

Ítem, donà a n'Anthoni Domènech, qui capçava pedra: II. III s.

Ítem, donà³⁴ a-n Domingo Nerill e a-n Taverner, qui aydaren a la dita obra e tiraren aygua: II. IIII s.

Ítem, donà a II fadrins qui tiraven mescla de la botiga, ab dos àssens, a la dita obra: II. VI s.

Ítem, donà a-n Johan Bonet, ferrer, per cinquanta claus de quart qui havia comprats ops de fer pasteres per a la dita obra: II. s. XI.

(...)

27 *Segueix la ped, ratllat.*

28 Domingo, *interlineat corregeix* Guiamó, *ratllat*.

29 *Segueix qui, ratllat.*

30 *Segueix Gul, ratllat.*

31 *Segueix Nel, ratllat.*

32 *Segueix havian, havia, ratllat.*

33 *Segueix s, ratllat.*

34 *Segueix donà, repetit.*

||^{f. 6r} Dilluns, a V de noembre any damunt dit MCCCCXXV, continuant la obra de la ciutat.

Primerament, donà a·n Bernat Gual: ll. III s.

Ítem, a n'Anthoni Domènech: ll. III s. IIII.

Ítem, a·n Domingo Alcoverre: ll. II s. IIII.

Ítem, al moço d'en Goçalbo: ll. I s. VIII.

Ítem, al moço ab l'ase: ll. III s.

Ítem, lo manobrer: ll. II s.

(...)

||^{f. 8r} Ítem, donà a n'Anthoni Luna, per pedres picades e altra pedra: ll. VI s. VI.

(...)

||^{f. 13r} Dimecres, a XII del dit mes *[desembre]*.

Primerament, a·n³⁵ Bernat Gual: ll. III s.

Ítem, a·n Pocullull: ll. III s. VI.

Ítem, a n'Anthoni Domènech: ll. III s.

(...)

Dijous, a XX de deembre.

Primerament, donà a·n Ramon Domènech: ll. III s.

Ítem, donà a·n Pocullull: ll. III s. VI.

Ítem, donà a n'Alcoverre: ll. II s. IIII.

Ítem, donà a la moça d'en Codina, per mig jorn: ll. s. VI.

Ítem, lo moço ab l'ase: ll. III s.

Ítem, lo manobrer: ll. II s.

(...)

||^{f. 15r} Ítem, donà a·n Domingo Xies, per VI jorns e mig qui havia obrat en fer lo torn de la romana, a raó de IIII sous per jorn: I ll. VI s.

Ítem, donà a·n Johan Català, per VI jorns e mig qui havia obrat en lo dit torn, a raó de III sous, VI per jorn: I ll. II s. VIII.

(...)

||^{f. 16r} Dijous, a XVII de janer.

Primerament, donà a·n Domingo³⁶ Xies, qui obrà en la dita casa: ll. III s.

Ítem, donà a n'Anthoni Alcaniç, qui hi obrà: ll. III s.

Ítem, donà a·n Johan Català: ll. III s. VI.

(...)

³⁵ *Segueix Pocull, ratllat.*

³⁶ *Segueix per, ratllat.*

||^{f. 21r} Suma major que munta la hobra de la romana, que a costat, seguons atràs apar: CXVI ll. III s.

4

1425 juliol 16 → desembre 3. Tortosa

Extracte d'un llibre d'obres en què s'anoten despeses de la construcció del portal del pont de barques, les cases de la lleuda i el ponter i el portal de l'hostal de Miquel Gonçalbo.

ACBEB, FMT, Llibre d'Obres Públiques, 4 (2n lligall). f. 33r i ss

Despeses fetes en fer lo portal del pont, e fer les casetes per a la leuda e per al ponter, e per fer lo portal a-n Miquel Gonçalbo, al seu hostal Dijous, a XXVI de juliol, any MCCCCXXV.

Primerament, donà a-n Bernat Gual, mestre: ll. III s.

Ítem, donà a n'Anthoni Domènech: ll. III s. IIII.

Ítem, donà a n'Alcoverre, qui feya morter: ll. II s. IIII.

Ítem, donà a-n Gironès: ll. I s. VIII.

Ítem, al moço ab los àssens, qui tirà manobra: ll. IIII s. VI.

Ítem, al manobrer: ll. II s.

(...)

||^{f. 34v} Dijous, a II de agost.

Primerament, donà a n'Anthoni Martí,³⁷ pedrapiquer, per X jorns qui havia obrat, inclusive lo present jorn, en picar les pedres de les branques del portal del pont, a raó de IIII sous per jorn.

||^{f. 35r} Ítem, donà a-n Cirera, qui ab lo seu mull havia tirades les pedres picades del Temple al dit portal: ll. IIII s.

(...)

||^{f. 35v} Divendres, a III de agost.

Primerament, a n'Anthoni Martí, mestre pedrapiquer: ll. IIII s.

Ítem, a-n Bernat Gual: ll. IIII s.

Ítem, a n'Anthoni Domènech: ll. III s. IIII.

Ítem, a-n Gironès: ll. I s. VIII.

Ítem, a Domingo Marí e al moço, ab los àssens, que tiraven arena: ll. VI s.

³⁷ Martí *interlineat* corregeix pedrapiquer, ratllat.

Ítem, lo³⁸ manobrer: ll. XVIII s.

Ítem, donà a n'Abrafim Ginet e a son germà, per XXXVI lliures de plom qui d'els comprà ops de metre los golfos de les portes, a raó de VI diners la lliura: ll. XVIII s.

(...)

|| f. 41v Suma major que costà la hobra del portal dell pont, seguons atràs apar: CXXX ll. I s. XI.

5

1425 agost 2 → 1426 juny 15. Tortosa

Extracte d'un llibre d'obres en què s'anoten les despeses de construcció i reparació de l'ermita del barranc del molí d'en Sedó.

ACBEB, FMT, Llibre d'Obres públiques, 4 (2n lligall). f. 42r-55v

Compte de la obra de la ermita del barranch del molí d'en Sedó, de la qual fonch manobrer en Lorenç Colomer, que començà a ll de agost any MCCCCXXV

A ll dos de agost.

Primerament, donà a n'Andreu Aguat, a-n Johan Vidal e a n'Anthoni Martí, qui foren a cavar terra e aparellar lo loch hon la metessen, a raó de ll sous ll. ---- ll. VI s VI.

(...)

|| f. 44v Dissapte, a XVIII de agost.

Primerament, donà a-n Bernat Gual, que havia obrat en la dita obra ll jorns e mig³⁹ prop passats,⁴⁰ inclusive lo present jorn, a raó de ll sous: ll. X s.

Ítem, donà a n'Andreu Aguat e a-n Matheu Perfeta, per ll jorns e mig quiscú qui havien tapiat, a raó de ll sous quiscú: ll. XV s.

Ítem, donà a-n Domingo Alcoverre, per los ll dits e mig, a raó de ll sous ll per jorns: ll. V s. X.

Ítem, donà a-n Guillem Falquó e a n'Anthoni Bertran, per ll jorns e mig qui havien obrat en la dita obra, a raó de ll sous quiscú: ll. X s. X.

(...)

38 *Segueix manobré, ratllat.*

39 *Segueix pass, ratllat.*

40 *Segueix ab V, ratllat.*

| |^{f. 47r} Ítem, donà a n'Anthoni Alcaniç, mestre del pont, per IIII jorns qui havia obrat en la fusta de la dita ermita, que finiren dissapte, a XVIII del dit mes de agost, a raó de IIII sous per jorn: II. XVI s.

(...)

| |^{f. 48r} Dimecres, a XXVIII de agost.

Primerament, donà a-n Bernat Gual: II. IIII s.

Ítem, a-n Falquó e a n'Andreu⁴¹ Agual, qui tapiaven, a quiscú, III sous: II. VI s.

Ítem, donà a-n Nadal Abril e a n'Anthoni Bertran, a quiscú, II sous: II. IIII s.

Ítem, donà a-n Domingo Bernat e a-n Pere Arnau, a quiscú, XX diners: II. IIII s. IIII.

Ítem, donà a-n⁴² Domingo Alcoverre, qui feya⁴³ meschla: II. II s. IIII.

Ítem, donà al moço del manobrer, que tirava aygua ab l'ase: II. III s.

Ítem, al manobrer: II. II s.

(...)

| |^{f. 52r} Compte de la reparació e refecció de les parets de la⁴⁴ hermita, com fossen caygudes.

Dimecres, a III de abril any MCCCCXXVI.

Primerament, donà a-n Nadal Abril, qui anà a la dita ermita per cavar terra ops de refer les dites parets. ---- II II s.

Ítem, donà a II hòmens ab los àssens qui tiraren⁴⁵ tot lo jorn terra a les dites parets. ---- II VI s.

(...)

| |^{f. 55v} Suma major que costà la hobra de la ermita, seguons atràs apar en dues voltes qui s'és obrada. ---- LXII II. X s. I.

6

1432 setembre 20 → novembre 17. Tortosa

Extracte dels comptes de les obres de la peixera de Palomera.

ACBEB, FMT, Llibre de Clavaria, 61, f. 2r-7r

⁴¹ *Segueix q, ratllat.*

⁴² *Segueix a-n, repetit.*

⁴³ *Segueix mescha, ratllat.*

⁴⁴ *Segueix ca, ratllat.*

⁴⁵ *Segueix tot lo jorn, ratllat.*

JHS

Despeses fetes en la pexera del pont de Palomera, per en Lorenc Colomer, com n'Arnau Feriça ni⁴⁶ en Matheu Jordà, a qui era stat acomanat per lo Consell, volguessen treballar. Any MCCCCXXII

Primerament donà a·n Domingo Aznar e a·n Bernat Belsa, als Barberans, a·n Guiamó Flandina, a·n Pere Martí, a·n Pere Aznar, qui en diverses jornades havien⁴⁷ tirada pedra losa⁴⁸ a la pexera, que entre tota fonch III^M CC quintars, a raó de II diners per quintar, munta: XXVI ll. XIII s. IIll.

Ítem, donà a n'Arnau Thomàs e a son fill, qui en diverses vegades, ab lur barcha, en VI barcades, havia portats MCCCXIX quintars de losa a la dita pexera, al dit for: XI ll. s.

Ítem, a·n Ffrançoy Romeu, per XIII llançades de pedra qui tirà a la dita pexera, hon havia LXVI quintars en quiscuna lançada, a raó de II diners lo quintar, fan: VII ll. XIII s.

Ítem, li donà més per⁴⁹ XV llançades de losa qui d'altra part havia tirada a la dita pexera, hon havia en quiscuna lançada LXVI quintars, al dit for: VIII ll. V s.

|| ^{f. 2v} Los jornals.

Primerament, dissapte, a XX de setembre any MCCCCXXII, donà a·n Bernat Gual, maestre, qui començà a obrar en la pexera, a raó de IIII sous, e no complí lo jornal: II. II s. IIll.

Ítem, donà a·n Gil Marí, per lo dit jorn: II. I s. II.

Ítem, donà a·n Lucià: II. I s.

Ítem, donà a son germà: II. I s.

Ítem, donà a·n Texidor: II. I s. II.

Ítem, donà a·n Carlar: II. I s. II.

Ítem, donà a·n Johan Carceller: II. I s. II.

Ítem, donà al Tabaler: II. I s. II.

Dilluns, a XXII de setembre.

Ítem, donà a·n Bernat Gual: II. III s.

Ítem, donà a·n Gil: II. II s.

Ítem, donà a·n Lucià: II. II s.

Ítem, donà a n'Abril: II. II s.

Ítem, donà a·n Codina: II. II s.

Ítem, donà a·n Johan Carceller: II. II s.

46 ni, *interlineat*.

47 *Segueix tirades, ratllat*.

48 losa, *interlineat*.

49 *Segueix XVI, ratllat*.

Ítem, donà al Talaber, que no complí lo jornal: II. I s. IIII.

Ítem, lo manobrer: II. II s.

(...)

| |^{f. 7r} Suma major se a despès en la obra de dita pexera: LXXXIII II. I s.

7

1441 octubre 5 → novembre 1. Tortosa

Relacions fetes davant el Consell de la ciutat pels mestres Domingo Xies, Antoni Alcanyís, Bernat Gual i Joan de Xulbi de la inspecció dels assuts i sèquies construïdes entre Tortosa i Saragossa i del nivellament de la sèquia de Tivenys.

ACBEB, FMT, Registre 380 (paper), f. 45r-47v

Ed. J. Vidal, *La construcció de l'assut*, doc. 44

En nom de Jesús. Com dijous, en hora de vespres, qui-s comptava a V de octubre de l'any de la nativitat de Nostre Senyor Mil CCCC XXXXI, en Domingo Xies, n'Anthoni Alcanyís, mestres de navilis e de axa e de moltes altres artelleries, e en Bernat Gual, maestre de paredar de pedra, fossen anats a veure e regonèxer algunes çuts qui són de Çaragoça stro a Tortosa, e aquelles haguessen vistes e regonegudes, faheren per ço relació als honorables n'Arnau Feriça e a-n Johan Montornès, procuradors en l'any present de la dita ciutat, e açò en la present jornada, que ells eren personalment anats a veure les çuts, cèquies e pesqueres de Scatró, de,⁵⁰ e havien vista la manera com eren feytes, quant havien de largària, de amplària e de alt, e quina o quanta amplària era aquella per la qual les carraves passaven, e com eren feytes les pesqueres e exàrcia hon prenien lo peix, e que totes les dites coses se n'havien portades per scrit, e encara havien vista la cèquia qui la vila de Casp fahia, e la amplària de aquella, e algunes grans calçades qui fahien de pedra picada en lochs hon la cèquia no-s podia engastar en la rocha.

E, finalment, feyta stesa e àmplia relació per ells de les dites coses, dígueren que si la ciutat empenia fer les dites cèquies e çut de Tortosa, que no afreturava venir-hi altres maestres estrangers, e que ells se sentien sofficients e bastants a fer les dites cèquies, çut e pesqueres, axí bones e millors que no les dites quatre que ells havien vistes, e encara se sentien més sofficients a fer artelleries, cegonya o talles dins la barcha, ab les

⁵⁰ Segueix un espai en blanc.

quals, ab menys gent, metrien pedra en barcha e lançarien aquella llà hon volrien.

E lladonchs, feyta la dita proposició, los dits honorables procuradors digueren que attenent que a l'honorable Capítol de la seu de Tortosa fahessen relació de les dites coses, attenent ||^{f. 45v} que la fabricació de les dites cèquies era profit no solament dels singulars de la dita ciutat, mas encara del clero, com la major partida de les⁵¹ heretats los fahés cens e fossen directes senyors, e-s fossen offerits fer proferta en la fabricació de les dites cèquies.

Presentes foren a la relació feyta per los sobredits de les dites coses als dits honorables procuradors micer Pere Calaff, en Ffrancesch Ferrer, en Ffrancesch Oliver, en Lançalot Pelegrí, en Bernat Vicent, major de dies, n'Agostí Breçó, en Pasqual del Vilar e altres ciutadans de la dita ciutat.

En nom de Déu, com los honorables procuradors de la ciutat de Tortosa, ço és, n'Arnau Feriça e en Johan Montornès, procuradors en l'any present de la ciutat de Tortosa, com⁵² l'onorable Ffrancesch Negrello, ensemps procurador ab ells, fos mort, a supplicació o postulació⁵³ de molts singulars haguessen feyts venir dos maestres, los quals maestres són apellats la un Domingo Stanosa e l'altre Arnau de Luna, e los dits honorables procuradors haguessen comès als dits dos maestres que livellasen la aygua de la cèquia de Tiveing, ja principiada, per saber e veure en quin loch o altària pujaria la aygua de la dita cèquia de Tiveing com seria a Tortosa, e los dits dos maestres la haguessen livellada, hon al livellar foren alguns maestres e altes sperts en lo dit acte de la dita ciutat, los quals dits dos maestres de la cèquia de Casp feren relació als honorables procuradors sobredits, e a molta gent del poble, que lo sòl de la dita cèquia de Tiveing, ||^{f. 46r} com era en Tortosa, pujava sobre lo portal del mur de Vimpeçol, en lo loch hon ells havien senyalat ab almànguena, e sobre açò los dits honorables procuradors, segons digueren, haguessen despeses L o LX florins, entre los salaris de la anada e venguda dels dits dos maestres, e la provisió que faheren alguns dies mentres livellaven a ells e a alguns prohòmens que y foren presents.

Emperò, encara los dits honorables procuradors e lo honorable Capítol de la seu de Tortosa volgueren que lo mestre de la seu,⁵⁴ apellat mestre Johan e Exulbe, en Domingo Xies,⁵⁵ n'Anthoni Alcanyic, hòmens sperts en tals e altres actes, e en Bernat Gual, mestre e obrer de pedra, tornassen a veure e livellar la dita cèquia. E, de feyt, dos dies ans de la

51 Segueix *hemas*, ratllat.

52 Segueix *en*, ratllat.

53 *o postulació*, interlineat.

54 Segueix *en Domingo Xies*, ratllat.

55 Segueix *e*, ratllat.

feita de Tots Sants del dit⁵⁶ any XXXXI, tornaren a livellar la dita cèquia tots los sobre dits, hon stigueren quatre dies, comprès lo dit dia de Tots Sants, en lo qual livellaren e,⁵⁷ livellaren ab⁵⁸ dos livells, un de pas o de peu e altre de entreguart, ab lo qual guardaven de luny e posaven un paper llà hon responia, e après ab lo livell de pas livellaven.⁵⁹ E livellada per ells la dita cèquia, atrobaren que aquella responia com era⁶⁰ a la ciutat davall la torre⁶¹ alta del mur, qui stà sobre lo fossar dels moros, la qual torre⁶² és de terra e té lo peu calçat de pedra, e⁶³ lo dit maestre de la seu donà a mi, Johan Vello, notari, per menut, lo dit livellament en la forma següent, lo qual dix que havien feyt scriure a n'Anthoni Domènech, qui contínuament fonch present ab ells al livellar e és en la forma següent:

En nom de Déu e de la Verje Maria, dilluns, a XXX de octubre, començaren a livellar la cèquia los maestres dejús scrits, la qual cèquia començaren⁶⁴ livellar dellà hon és || f. 46r principiada fins a Tortosa, ço és, de la part de Tiveing, e feren lo livellament maestre Johan Exulbi, maestre de la obra de la seu de Tortosa, maestre Domingo Xies, maestre Anthoni Alcanyíç, maestre Bernat Gual, e-n Guillem Pelliça, picapedrer de la ciutat de Tortosa.

E, primerament, ab la aygua pus minva de tot l'any, ha de pujada de la aygua del cap de la çut fins a la creu de la rocha primera, XI palms.

Ítem, ha de devallada de la dita creus fins al sòl almenara, quatre palms e mig.

Ítem, partint de la almenara a livell exint al camí de Benifallet, en una olivera hon ha un senyal, allí s'a a-fonar la cèquia quatre palms e mig per a ésser a livell sòl de cèquia ab la almenara.

Ítem, venint avant a una olivera, en la carrera, que té dues creus en la soqual, allí és livell sòl de cèquia ab la almenara.

Ítem, l'altre senyal és a una olivera que té una lúpia en la çoqua, e en la dita lúpia ha una creu, allí és sòl de cèquia; és fora camí la dita olivera L passes.

Ítem, en lo ort d'en Jacme Querol, prop lo loch de Tiveing, en un magraner ha una creu, e allí és sòl de cèquia.

56 *dit*, interlineat.

57 *Segueix fahere*, ratllat.

58 *liverllaren ab*, interlineat.

59 *e après ab lo livell de pas livellaven*, interlineat.

60 *com era*, interlineat.

61 *Segueix de la*, ratllat.

62 *Segueix s*, ratllat.

63 *Segueix fon-hi feyt un senyal*, ratllat.

64 *començaren*, interlineat.

Ítem, al cantó de la torra d'en Messeguer, de Tiveing, envers lo fossar dels moros, ha una creu, allí s'a a-fonar la cèquia set palms per a sòl de cèquia.

Ítem, en lo cantó de la sglésia de Sent Benet, e en lo lindar de la porta, en la çoqua del ledoner, ha creus, allí és sòl de cèquia.

||^{f. 47r} Ítem, en la intrada del stret, davant los torns, ha una creu en terra, allí és sòl de cèquia en lo camí.

Ítem, passada la costa, a la part de Tortosa, en una rocha plana que jau en lo camí, ha una creu, allí és sòl de cèquia.

Ítem, en la Rojal ha una rocha que és damunt lo camí, en dret del senyal antich, XXV palms damunt lo camí, allí és sòl de cèquia.

Ítem, en la vinyaça d'en Domingo Roig, deçà la Rojal, ben alt ha una fita de pedra, allí és sòl de cèquia.

Ítem, davant e damunt lo mas d'en Pinyol, sobre camí, en una heretat de Malquetra, moro, en un enfront de rocha ha una fita de pedra, allí és sòl de cèquia.

Ítem, en lo camí davant lo mas d'en Ffrancesch Menjavaques, és cinquanta palms en alt, sòl de cèquia, sobre lo camí.

Ítem, a la desexida de Borrugat, davant un carrover d'en Dalmau de Jardí, LX palms sobre lo camí, és sòl de cèquia.

Ítem, davant lo mas del Tabaler, moro, e de na Mallenga, en lo camí, és sòl de cèquia, sobre terra setanta e V palms.

Ítem, al peu del peyró de Santa Maria de Bitem, és sobre terra sòl de cèquia, huytanta palms e mig.

Ítem, fon sòl de cèquia com foren al portal de Vinpeçol de Tortosa, cinch-cents setanta-sis quarts de palm, que són cent quaranta-quatre palms sobre la polleguera de la porta del dit portal de Vinpeçol.

||^{f. 47v} Ítem, ha de la almenara de la cèquia de Tiveing fins al fossar dels moros de Tortosa, docentes noranta-nou treints de corda, que a rahó de vint-e-cinch canes per corda són set mília quatrescentes⁶⁵ setanta-cinch canes, que a rahó de tres passes per cana fan XXII mília CCCCXXV passes, e més, serien, a rahó de VIII palms per cana, LVIII mília DCCC palms de la almenara fins al fossar dels moros.

8

1447 novembre o desembre. Tortosa

Anotació de les despeses efectuades en diverses obres que s'han fet a l'hospital de la Santa Creu.

⁶⁵ Segueix cinquanta-set cinch canes, ratllat.

ACBEB, FMT, Llibre de Clavaria, 69. f. 62r-v

Despeses axí en adobar la exemeneia de la cuyna del spital, que·n venia, e recórrer les taulades, e adobar aquells, com tot se plogués, e les canals, com cloure lo gran forat que havie fet per fer la scala de fora e adobar lo rebost e lo passatge, e són segons qui·s seguexen:

Primerament, donà a·n Bernat Gual, mestre, per⁶⁶ XV jorns qui fonch en fer la dita obra, a raó de IIII sous per jorn: III ll. s.

Ítem, donà al seu fadrí, per XV jorns qui fonch en la dita obra, a raó de I sou, VI diners per jorn: I ll. II s. VI.

Ítem, donà a·n Texidor, hon⁶⁷ de obra de vila, per VIII jorns qui aydà al dit mestre en la dita obra, a raó de II sous, VI diners per jorn: I ll. II s. VI.

Ítem, donà a·n Pere Gil, hom de loguer de plaça, per VIII jorns qui aydà en la dita obra, a raó de II sous, VI diners per jor: I ll. II s. VI.

Ítem, donà a·n Gasquó, per VIII jorns qui aydà en la dita obra, a raó de II sous, VI diners per jorn: I ll. II s. VI.

Ítem, donà a·n Pere Palau, per I caffiç de calx qui d'ell comprà ops de la dita obra: II. IIII s.

Ítem, donà a·n Feliu, per VIII caffiç de calx qui d'ell comprà ops de la dita, a raó de IIII sous per caffiç: I ll. XVI s.

Ítem, donà a·n Pelicer, algepzer, per LXVI barcelles d'algepzer, a raó de X diners la barcella: II ll. XV s.

Ítem, donà a·n Lois de les Coves, per D rajoles qui d'ell pres ops de la dita obra: I ll.

Ítem, donà a·n Bernat Riba e a·n Lois de les Coves, per CCCC teules per a la dita obra: II. XVI s.

Ítem, donà al dit en Lois de les Coves, per XXXX teules italianes fornides, per adobar lo rebost, a raó de VI diners la peça: I ll. s.

Ítem, donà als sclaus d'en Prior e de n'Ortiz, qui havien tirada l'aygua a la dita obra: II. X s.

Ítem, donà a·n Francesch Palau, per hun libant qui d'ell comprà per tenir-se en Gual, per les taulades: II. II s.

| |^{62v} Ítem, li donà per trinyels, per a la dita obra: II. I s.

Ítem, li donà a n'Alfonso, l'ayguader, per XX domades d'arena qui tirà a la dita obra: II. III s. IIII.

Ítem, donà al dit en Bernat Gual, per loguer de una portadora sua, per tenir l'aygua: II. II s.

⁶⁶ *Segueix V, ratllat.*

⁶⁷ *Per hom.*

Ítem, li donà per loguer de les sues pasteres, que serviren a la dita obra:
II. I s. VI.

Ítem, donà a·n Torrabeces, per XXX somades d'arena qui havia tirades a la dita obra: II. V s.

[En el marge esquerre:] Totes les damunt dites quantitats de la dita obra confessa en Bernat Gual, en presència de mi, dit notari, que lo dit en Pere Sala havia pagades.

9

c. 1447 desembre 10. Tortosa

Anotació de les despeses fetes en unes obres de reparació del pis superior de la peixateria.

ACBEB, FMT, Llibre de Clavaria, 69. f. 63r

Despeses fets en adop de la casa dalt e taulada de la pescateria, com gran tems hagués no s'i hagués adobat res, e fos ben necessari Primerament, donà a·n Bernat Gual, maestre, per XVI jorns qui obrà en la dita obra, a raó de IIII sous per jorn: III II. IIII s.

Ítem, donà al seu fadrí, per altres XVI jorns, a raó de I sou, VI per jorn: I II. III s.

Ítem, donà a·n Pere Gil, per XIII jorns qui aydà a la dita obra, a raó de II sous, VI diners per jorn: I II, VII s. VI.

Ítem, donà a·n Texidor, bracer, per XI jorns qui aydà a la dita obra, a raó de II sous, VI diners per jorn: I II. VII s. VI.

Ítem, donà a·n Gascó, bracer, per altres XI jorns qui aydà a la dita obra, a raó de II sous, VI per jor[n]: I II. VII s.

Ítem, donà a·n Luis de les Coves, per CCCC teules ops de la dita obra, a raó de V sous lo centenar: I II. s.

Ítem, donà a·n Feliu, per VII caffiç e mig de calx qui d'ell pres ops de la dita obra, a raó de IIII sous, posada en la obra: I II. VIII s.

Ítem, donà a·n Torrabeces e a n'Alfonso, per LXXX somades d'arena que havien tirada a la dita obra, a raó de III diners per somada: I II. s.

Ítem, donà al dit en Lois de les Coves, per CC rajoles ops de la dita obra, a raó de IIII sous lo cent: II. VIII s.

Ítem, donà al dit en Torrabeces, per port de les dites teules e rajoles: II. V s.

Ítem, donà a Ayet, moro, per XX barcelles d'algepz per ops de la dita obra, a raó de VIII diners la barcella: ll. XV s.

Ítem, donà a na Pellicera, per XXI barcella d'algepz qui d'ella pres ops de la dita obra, a raó de X diners la barcella: ll. XV s.

Ítem, donà als ayguaders per tota l'aygua qui havien portada a la dita obra: ll. X s.

Ítem, pagà per IIII senalles d'espart per muntar la manobra: ll. I s.

Ítem, pagà per II càntes per muntar l'aygua: ll. s. [...]

Ítem, pagà per loguer de II gavetes per muntar la manobra: ll. I s.

Ítem, pagà per loguer d'una portadora per a l'aygua: ll. I s.

Ítem, pagà de II graneres qui comprà ops de la obra: ll. s. [...]

Lo dit en Bernat Gual confessa en presència de mi, dit notari, que lo dit en Pere Sala havia pagades les dites despeses a la dita obra.

10

1448 octubre 14. Tortosa

Relació de les despeses ocasionades per unes obres a l'hospital de Sant Llàtzer.

ACBEB, FMT, Llibre de Clavaria, 70. f. 17r-v

Despeses fetes en la obra de Sent⁶⁸ Lar

Primo, donà la dita jornada, a-n Gual, mestre de cases, per VI jorns que vagà en la dita obra, a raó de IIII sous per jorn, fan: I ll. IIII s.

Ítem, donà al dit en Gual, per los dits VI jorns que lo seu fadrí aydà en la dita obra, a raó de II sous per jorn, fan: ll. XII s.

Ítem, donà a-n Texidor, bracer, qui ajudà en la dita obra fahent lo morter, IIII jorns, a raó de II sous per jorn, fan: ll. VIII s.

|| ^{f. 17v} Ítem, donà al fill d'en Pere Bernat, per VI jorns qui aydà en la dita obra, a raó de II sous per jorn, fan: ll. XII s.

Ítem, donà a n'Anthoni Fuster, per XX somades que tirà de arena obs de la dita obra, a raó de III diners per somada, són: ll. V s.

Ítem, donà al dit en Gual, per mija arrova de pega que havia comprada d'en Berthomeu Albiol, per obs de empeguntar les canals dels tarrats de la dita obra, a raó de V sous la arrova: ll. II s. VI.

68 Sent, *interlineat*.

Ítem, donà al dit en⁶⁹ Anthoni Fuster, per III somades de tarquim que tirà obs dels dits terrats: II. s. VI.

11

1448 octubre 14. Tortosa

Anotació de les despeses fetes en unes obres a l'escorxeria de la ciutat.

ACBEB, FMT, Llibre de Clavaria, 70. f. 17v

Despeses fetes en la obra de la scorxeria de la ciutat

Primo, donà al dit en Gual, la dita jornada, per VI jorns e mig⁷⁰ que obrà en la dita obra, a la dita rahó de III sous lo jorn: I II. VI s.

Ítem, li donà per lo seu ffarí, qui en la dita obra féu faena altres VI jorns e mig, a raó de II sous per jorn: II. XIII s.

Ítem, al fill d'en Pere Bernat, per altres VI jorns e mig que féu faena en la dita obra, a raó de II sous per jorn: II. XIII s.

Ítem, donà al dit en Gual, per V cafís de calç que havia comprats obs de la dita obra, a raó de III sous lo cafís, posada en la dita obra: I II. s.

Ítem, li donà per XXVI somades de arena que havia fetes tirar a la dita obra: II. III s. IIII.

Ítem, li donà havia costat de port una fila de la casa⁷¹ de la ciutat dellà lo pont a la dita obra: II. s. VIII.

Ítem, per lo cost de certa pedra havia comprada per obs de caxonar la dita scorxeria: II. III s.

Ítem, per lo cost de una lliura de claus obs de la dita obra: II. s. V.

Ítem, per lo loguer de una portadora per los dits VI jorns, a raó de II diners per jorn: II. I s.

Ítem, per XII càrregues de tarquim obs dels terrats: II. II s.

Ítem, per L ragoles e II barcelles de alcesp: II. III s. II.

12

1449 juliol 7. Tortosa

⁶⁹ *Segueix Texidor, ratllat.*

⁷⁰ e mig, *interlineat*.

⁷¹ *Segueix dell, ratllat.*

Anotació de la despesa realitzada en les obres del porxo de l'església de Sant Joan del Camp.

ACBEB, FMT, Llibre de Clavaria, 71, p. 150-152

Despeses fetes en la obra del porxo de Sent Johan

Primo, donà a-n Bernat Gual, obrer de vila, per huy jorns que obrà per mestre en la dita obra, a raó de quatre sous per jorn, són: I ll. XII s.

Ítem, li donà per lo seu moço, que obrà per nou dies en la dita obra, a raó de II sous, VI per jorn, són: I ll, II s. VI.

| |^{p. 151} Ítem, donà al fill d'en Pere Bernat, per altres nou jorns qui aydà en la dita obra, a raó de II sous per jorn: ll. XVIII s.

Ítem, donà a-n Johan Català, ponter, per sis jorns que obrà en la dita obra, a raó de IIII sous per jorn, són: I ll. IIII s.

Ítem, li⁷² donà per lo seu moço, qui obrà en la dita obra altres sis jorns, a raó de II sous per jorn: ll. XII s.

Ítem, donà al dit en Bernat Gual, per lo cost de portar la fusta de la casa de la ciutat dellà lo pont fins a la dita sglésia de Sent Johan: ll. II s. IIII.

Ítem, li donà per lo cost de mil rajoles a obs de la dita obra: ll. II s.

Ítem, li donà per lo cost de portar les dites rajoles del faydor d'en Riba tro a la dita sglésia: ll. VII s.

Ítem, li donà per lo cost de sexanta càrregues de tarquim a obs de la dita obra, a raó de II diners la càrrega: ll. X s.

Ítem, li donà per lo loguer de una portadora: ll. s. VI.

Ítem, li donà per lo cost de X càrregues de arena a obs de la dita obra, que fonch tirada de la alboreda a la dita obra, a raó de IIIIe diners la càrrega: ll. XII s.

Ítem, li donà per lo cost de portar los dits dos fusts a la dita obra: ll. II s. VIII.

| |^{p. 152} Ítem, li donà per lo cost de hun caffiç e mig de calç, a obs de la dita obra, a raó de III sous e mig lo caffiç: ll. V s. III.

Ítem, li donà per claus, a obs de la dita obra: ll. I s. VIII.

Ítem, li donà per trunelles a obs de la dita obra: ll. I s. VI.

Ítem, li donà per lo cost de quatre senalles a obs de la dita obra, e per hun cànter, per tot: ll. I s. IIII.

Ítem, li donà per lo cost de LXX càrregues de aygua, les cinquanta a raó de hun diner, les vint a raó de tres malles, per tot: ll. VI s. VIII.

Ítem, donà a-n Brunet e a son companyó, per serrar la listonada a obs de la dita obra, e dos cayrats per ample, per tot: ll. XI s. V.

⁷² li, *interlineat*.

Ítem, donà al dit Bernat Gual, per lo cost de portar la dita listonada de la casa de la ciutat dellà lo pont: ll. III s. VIII.

13

1449 octubre 28. Tortosa

Anotació de les despeses ocasionades per les obres fetes en una sèquia extramurs de la ciutat.

ACBEB, FMT, Llibre de Clavaria, 71. p. 176-177

Despeses fetes en una calçada d'argamassa feta en una solsida que s'és feta en la cèquia mare qui va a la torra d'en Bernat Pinyol.

Primo, donà a-n Bernat Gual, mestre de la dita obra, a XXVIII d'octubre, per set jorns qui lavorà en la dita obra, a raó de llll sous lo jorn, vint-e-huyt sous, los quals confessa, etc.: l ll. VIII s.

Ítem, li donà per lo seu fadrí, qui obrà en la dita obra, per altres set jorns, a raó de ll sous e sis per jorn, fan: ll. XVII s. VI.

|| p.¹⁷⁷ Ítem, li donà per lo loguer de huyt jornals de hun home dels que⁷³ que li ajudaren a la dita obra, a raó de ll sous lo jornal, setze sous: ll. XVI s.

Ítem, li donà per lo cost de dues barcades e mig de pedra que comprà a obs de la dita obra, a raó de hun florí o onze sous la barcada: l ll. VII s. VI.

Ítem, li donà per lo cost de cinch cafiços de calç que entraren en la dita obra, a raó de llll sous lo caffiç, posada en⁷⁴ la obra: l ll. s.

Ítem més, li donà per cinquanta càrregues de⁷⁵ arena a obs de la dita obra, a raó de ll diners la càrrega, fan: ll. VIII s. llll.

Ítem, li donà per lo cost de portar la dita pedra del rech a la dita obra: ll. VIII s.

Ítem, li donà per lo cost del loguer d'una portadora, hun sou: ll. l s.

Ítem, li donà per lo cost de dos cabaços: ll. s. VII.

14

1449 novembre 12. Tortosa

⁷³ *dels que*, interlineat.

⁷⁴ *en*, interlineat.

⁷⁵ *egueix arera*, ratllat.

Anotació de la despesa ocasionada per la reparació de les teulades de la llotja i els pallols.

ACBEB, FMT, Llibre de Clavaria, 71. p. 181-182

Despeses fetes en la obra o recorrimet fet en les taulades de la lotga
e dels palols

Primo, donà a n Bernat Gual, la dita jornada, per tres dies que obrà en la dita obra, a raó de IIII sous lo jorn: II. XII s.

| | f. 181v Ítem, li donà per lo seu fadrí, per altres tres jorns, a raó de II sous, VI: II. VII s. VI.

Ítem, li donà per hun home que aydà a la dita obra dos jorns, a raó de II sous: II. IIII s.

Ítem, li donà per hun caffiç e mig de calç obs de la dita obra, a raó de III sous, VI,⁷⁶ posada en la obra: II. V⁷⁷ s.⁷⁸ III.

Ítem, li donà per lo cost de cinquanta teules: II. III s.

Ítem, li donà per lo cost de IIII cayrons: II. s. VIII.

Ítem, per lo cost de tres barcelles de alceps: II. I s. VIII.

Ítem, per lo cost de X càrregues de arena, a raó de II diners la càrrega: II. I s. VIII.

Ítem, per lo loguer de una portadora obs de la dita obra: II. s. III.

Ítem, donà a ffra Berma, obrer, per VIII pedres de fil picades obs de la dita obra, que d'ell foren comprades: II. XVI s.

15

1453 octubre 24. Tortosa

Anotació de les despeses fetes en unes obres a la Casa de la Ciutat.

ACBEB, FMT, Llibre de Clavaria, 75, f. 68v

Ítem, aquell dia meteix, present mi, dit notari, donà a n Bernat Gual, qui obrà o adobà la capterrera de la Casa de la Ciutat, e I barandat, e recorregué la teulada, hon stech ell dos dies e mig, a for de IIII sous, fa: II. X s.

⁷⁶ VI, interlineat.

⁷⁷ Segueix IIII, ratllat.

⁷⁸ Segueix VI, ratllat.

Ítem, per altres dos dies e mig que son fill li ajudà, a for de II sous lo dia:
II. V s.

Ítem, costà mig caffiç de calç, e per lo port, II sous per tot; porta'ls se'n
Alfonso Garcia: II. II s.

Ítem, costaren II somades de arena: II. s. VIII.

Ítem, costà I granera e I senalla: II. s. III.

Ítem, costaren VIII barcelles de aljeps, d'en Solà, a for de VIII diners
barcella:⁷⁹ II. VI s.

Ítem, costaren L rajoles d'en Riba, ab lo port, II sous, III; porta'ls se'n lo
dit Alfonso: II. II s. III.

Ítem, costà I portadora de⁸⁰ loguer, dos dies e mig, V diners: II. s. V.

Ítem, aygua: II. s. III.

Ítem, per dos files que donaren a un cayrat, per fer un barandat: II. s. X.

⁷⁹ barcella, *interlineat*.

⁸⁰ *Segueix b, ratllat*.